

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

આર/અપીલ ફોમ ઓર્ડર નંબર ૩૯૫/૨૦૧૪

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી મૌલિક જે. શેલત

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા.	ના.
	હા.	

=====

બાવા બારકુદાહ દર્ગા ટ્રસ્ટ , અહેમદમિયા કાદરમિયા સૈયદ અને અન્યો દ્વારા

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

શ્રી એમ. એ. ખરાડી (૧૦૩૨) અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧,૨,૩,૪ માટે

સામવાળા(ઓ) નં. ૧ માટે નોટિસ બજવાણી થઈ ગઈ છે

=====

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી મૌલિક જે. શેલત

તારીખ-૦૬/૦૨/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. અપીલકર્તાઓ વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી એમ. એ. ખરાડી વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી એમ. એમ. ખરાડીની વાત સાંભળી હતી.

૨. આદેશની હાલની અપીલ સી. પી. સી. ના આદેશ ૪૩ નિયમ ૧ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવી છે, જેથી અપીલકર્તાઓએ સી. એમ. એ.-ડી. સી./૨૧૯/૨૦૦૩ માં સિટી સિવિલ કોર્ટ નંબર ૮, અમદાવાદ શહેર દ્વારા

પસાર કરાયેલા વિવાદિત ન્યાયાધીશ અને તારીખ ૨૭/૦૮/૨૦૧૩ ના આદેશને પડકાર્યો છે.

૩. વર્તમાન અપીલની ટૂંકી હકીકતો એવી દેખાય છે કે સામાવાળાઓ દ્વારા સિટી સિવિલ કોર્ટ, અમદાવાદ સમક્ષ અપીલકર્તાઓ સામે દાખલ કરાયેલ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૫૫૫૪/૧૯૮૭, જે ૦૩/૦૮/૨૦૦૦ પર એકતરફી જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.આવી હકીકત જાણ્યા પછી, અપીલકર્તાઓએ સિવિલ પ્રોસિજર કોડ ૧૯૦૮ (અહીં પછી 'સી. પી. સી.' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ના આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ હેઠળ સી. એમ. એ.-ડી. સી./૨૧૯/૨૦૦૩ હોવાની અરજીને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૩.૧ ઉપરોક્ત અરજીની પેન્ડન્સી દરમિયાન, અપીલકર્તાઓને જાણવા મળ્યું કે આવી અરજી દાખલ કરવામાં વિલંબ થયો છે, જોકે પછીથી તેમણે સ્વતંત્ર વિલંબ અરજી દાખલ કરી હતી.

૩.૨ પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી, ટ્રાયલ કોર્ટે ઉપરોક્ત અરજીને માત્ર એ આધાર પર નકારી કાઢી છે કે જ્યારે વિલંબ અરજી ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી ત્યારે તેની સાથે નહોતી.

૩.૩ ઉપરોક્ત વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ હોવાને કારણે, વર્તમાન અપીલ મૂળ સામાવાળાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે.

૪ અપીલકર્તાઓ તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી એમ. એમ. ખરાડી રજૂ કરશે કે અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી વિવાદિત અરજીને નકારી કાઢતી વખતે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા અતિશય તકનીકી અભિગમ અપનાવવામાં આવ્યો છે.

૪.૧ અપીલકર્તાઓ માટે વિદ્વાન વકીલ રજૂ કરશે કે વિવાદિત અરજી કાયદાની સ્થાયી સ્થિતિ અનુસાર સી. પી. સી. ના આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમ કે, જ્યારે મર્યાદાના સમયગાળાની અંદર ટ્રાયલ કોર્ટનો સંપર્ક ન કરવાનું કારણ વિવાદિત અરજીમાં જ સારી રીતે સમજાવવામાં આવ્યું હોય ત્યારે કોઈ અલગ વિલંબ અરજી દાખલ કરવાની જરૂર નથી.

૪.૨ તેઓ આગળ રજૂઆત કરશે કે (૨૦૧૦) ૧૨ એસ. સી. સી. ૧૫૯માં નોંધાયેલા ભાગમલ અને અન્યો વિરુદ્ધ કુંવરલાલ અને અન્યોના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય અનુસાર, જેમ કે કાયદામાં સી. પી. સી. ના આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીમાં કોઈ અલગ વિલંબ અરજી દાખલ કરવાની જરૂર નથી.

૪.૩ તેઓ આગળ રજૂઆત કરશે કે ૨૦૦૦ (૭) એસ. સી. સી. ૩૭૨ માં અહેવાલિત મધ્યપ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ પ્રદીપ કુમનારના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય અનુસાર, જેમાં એવું અનુભવાયું છે કે જો વિલંબ અરજી સાથે અપીલ દાખલ કરવામાં ન આવે, જો અપીલકર્તા પછીથી વિલંબ અરજી દાખલ કરે, તો વિલંબ અરજી દાખલ ન કરતી આવી ખામીને ઉપચારી શકાય તેવી ગણવામાં આવે છે.

૪.૪ ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને, અપીલકર્તાઓ માટે વિદ્વાન વકીલ આ અદાલતને વર્તમાન અપીલને મંજૂરી આપવા વિનંતી કરશે અને તે રીતે આ અદાલતને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશને રદ કરવાની વિનંતી કરશે અને આ અદાલતને અપીલકર્તાઓ દ્વારા તેના ગુણદોષ પર દાખલ કરવામાં આવેલી વિવાદિત અરજી પર નવો નિર્ણય લેવા માટે આ બાબતને ટ્રાયલ કોર્ટમાં પરત મોકલવાની વિનંતી પણ કરશે.

૪.૫ અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા અન્ય કોઈ અને વધુ રજૂઆતો કરવામાં આવી નથી.

૫. તેનાથી વિપરીત, પ્રતિવાદી માટે વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ શ્રી આકાશ છાયા રજૂ કરશે કે સી. પી. સી. ના આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ હેઠળ અરજી

દાખલ કરવામાં અપીલકર્તાઓ તરફથી ગંભીર બેદરકારી છે અને વિવાદિત અરજીને નકારી કાઢતી વખતે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કોઈ ભૂલ કરવામાં આવી નથી.

પ.૧ વિદ્વાન એ. જી. પી. આગળ રજૂઆત કરશે કે અપીલકર્તાઓ એ હકીકતથી વાકેફ હતા કે એકપક્ષીય હુકમનામું ૦૩/૦૮/૨૦૦૦ પર પસાર કરવામાં આવ્યું હતું, જ્યારે વિવાદિત અરજી વર્ષ ૨૦૦૩માં દાખલ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે આવી અરજી દાખલ કરવામાં ભારે વિલંબ થશે.તેથી, અપીલકર્તાઓએ વિલંબ અરજી સાથે આવી અરજીને પ્રાધાન્ય આપવું જોઈએ.

પ.૨ વિદ્વાન એ. જી. પી. અંતે રજૂ કરશે કે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા વિગતવાર આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો છે જેમાં આ કોર્ટ દ્વારા દખલ કરવામાં નહીં આવે.

પ.૩ ઉપરોક્ત રજૂઆત કરીને, વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ આ અદાલતને અપીલ ફગાવી દેવાની વિનંતી કરશે.

પ.૪ વિદ્વાન સહાયક સરકારી પ્લીડર દ્વારા અન્ય કોઈ અને વધુ રજૂઆતો કરવામાં આવી નથી.

૬. વર્તમાન અપીલમાં જે ટૂંકો વિવાદ અને નિર્ણયનો મુદ્દો ઊભો થાય છે:—

(૧) શું સી. પી. સી. ના આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીમાં અલગ વિલંબ અરજી દાખલ કરવાની જરૂર છે કે નહીં?

(૨) સી. પી. સી. ના આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ હેઠળ અરજી દાખલ કર્યા પછી વિલંબ અરજી દાખલ કરવામાં આવે તેવા કિસ્સામાં તે જાળવવા યોગ્ય રહેશે કે નહીં?

૭. તે નિર્વિવાદ હકીકત છે કે જ્યારે અપીલકર્તાઓએ ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ સી. પી. સી. ના આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ હેઠળ અરજી દાખલ કરી હતી, તે સમયે, તેઓએ કોઈ અલગ વિલંબ અરજી પસંદ કરી નથી. આવી વિલંબ અરજી પછીથી દાખલ કરવામાં આવી હતી. ટ્રાયલ કોર્ટે ઉપરોક્ત હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને સી. પી. સી. ના આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ હેઠળની અરજીને સંપૂર્ણ રીતે નકારી કાઢી છે, જે વિલંબ અરજી સાથે ન હતી જેના પરિણામે વિવાદિત આદેશ પસાર થયો હતો.

૮. ટ્રાયલ કોર્ટનો અભિગમ **ભાગમલ અને અન્ય (ઉપરોક્ત)** ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અને કાયદાના નિયમ સાથે સુસંગત નથી. ભાગમલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા નિરીક્ષણનો સંદર્ભ લેવો અને તેના પર આધાર રાખવો યોગ્ય

છે, જેમાં તેને પેરા-૧૧,૧૨ અને ૧૩ હેઠળ દર્શાવવામાં આવ્યું છે, જે નીચે મુજબ છે:-

“૧૧. અમારા મતે, ઉચ્ચ અદાલતે અતિશય તકનીકી દ્રષ્ટિકોણ અપનાવવો વાજબી ન હતો. અમે તમામ આદેશો જોયા છે. ટ્રાયલ કોર્ટના આદેશ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે યોગ્યતાઓના આધારે અરજી પર વિચાર કર્યો હતો. ટ્રાયલ કોર્ટે નિઃશંકપણે પ્રતિવાદીઓના જવાબનો ઉલ્લેખ કર્યો છે કે એકપક્ષીય હુકમનામું રદ કરવાની અરજી મર્યાદાની બહાર હતી. જો કે, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલો મત ગુણદોષ પર વધુ આધારિત હતો. હકીકતમાં, તેમાં એવું તારણ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે તેમાં કોઈ સમાધાન નહોતું અને તેના કારણે સમાધાન અને વિલંબનો સિદ્ધાંત સ્વીકાર્ય નહોતો. ટ્રાયલ કોર્ટે ઓર્ડર-શીટના આધારે વિલંબ અંગેના તેના તારણોને વધુ કે ઓછા આધારે આધારિત કર્યા છે. તે યોગ્ય ન હતું કારણ કે ઓર્ડર-શીટ્સ પર ક્યાંય પણ પક્ષકારોની સહીઓ ન હતી. તેઓ યાંત્રિક રીતે “પહેલાની જેમ પક્ષો” નો ઉલ્લેખ કરીને લખવામાં આવ્યા હતા. તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટે આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ હેઠળની અરજીને માત્ર એ હકીકતના આધારે નકારી ન હતી કે વિલંબને માફ કરવા માટે કોઈ અરજી કરવામાં આવી ન હતી. તેણે વિલંબના પાસા તેમજ ગુણદોષને ધ્યાનમાં લીધા અને પક્ષકારોને પુરાવા રજૂ કરવાની મંજૂરી પણ આપી.

૧૨ અહીં એ જોવાનું છે કે વિલંબનો પ્રશ્ન સંપૂર્ણપણે મામલાના ગુણદોષ સાથે જોડાયેલો હતો. અપીલકર્તા-પ્રતિવાદીઓએ સ્પષ્ટ રીતે દલીલ કરી હતી કે તેઓ અગાઉ અદાલતમાં એ હકીકતને કારણે આવ્યા ન હતા કે તેઓ અદાલતના એકપક્ષીય કાર્યવાહી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ અને પસાર કરવામાં આવેલા એકપક્ષીય

હુકમનામા વિશે પણ જાણતા ન હતા.વધુમાં સ્પષ્ટ રીતે વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે જ્યારે તેમને ફાંસીની નોટિસ આપવામાં આવી ત્યારે તેમને હુકમનામા વિશે જાણ થઈ હતી.આ બીજું કંઈ નહોતું, પરંતુ અપીલકર્તા-સામાવાળાઓ દ્વારા તે સમયે આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ અરજી કરવા માટે કરવામાં આવેલું સમર્થન હતું જ્યારે તે ખરેખર કરવામાં આવ્યો હતો.આ વિલંબનું માન્ય સમજૂતી પણ હતું.આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ અરજી દાખલ કરવાનો પ્રશ્ન, અમારા મતે, અપીલ અદાલત દ્વારા ગુણદોષ પર યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો હતો અને અપીલ અદાલત એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં સંપૂર્ણપણે યોગ્ય હતી કે અપીલકર્તા-સામાવાળાઓ આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ સી. પી. સી. હેઠળ અરજી દાખલ કરવામાં સંપૂર્ણપણે ન્યાયી હતા જ્યારે તેઓએ ખરેખર તેને દાખલ કરી હતી અને અરજી દાખલ કરવામાં વિલંબ પણ એ હકીકતને કારણે સંપૂર્ણ રીતે સમજાવવામાં આવ્યો હતો કે તેઓ હુકમનામું અને તેમની સામે એકપક્ષીય કાર્યવાહી શરૂ કરવાના આદેશો વિશે ક્યારેય જાણતા ન હતા.જો આવું હતું, તો કોર્ટે ખરેખર વિલંબના કારણોને પણ ધ્યાનમાં લીધા હતા.આવા સંજોગોમાં, ઉચ્ચ અદાલતે અતિશય તકનીકી દૃષ્ટિકોણ ન લેવો જોઈએ કે કલમ ૫ હેઠળ કોઈ અલગ અરજી દાખલ કરવામાં આવી ન હતી.

૧૩ આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ સી. પી. સી. હેઠળની અરજીમાં તે અરજી કરવામાં વિલંબની માફી માટેની અરજીના તમામ ઘટકો હતા.આખરે કાર્યવાહી એ ન્યાયની દાસી છે.અહીં એક પક્ષ હતો જે સમાધાન પંચનામામાં આપવામાં આવેલી ખાતરીને પ્રામાણિકપણે માનતો હતો કે પ્રતિવાદી ૧-વાદી તેનો દાવો પાછો ખેંચી લેશે અથવા બરતરફ કરશે.આ સમાધાન પંચનામા ગામના વડીલો સમક્ષ કરવામાં આવ્યો હતો.લેખન પણ પ્રભાવિત થયું હતું, જે તે સમાધાન દર્શાવે છે.સાક્ષીઓની પણ પૂછપરછ કરવામાં આવી હતી.આવા સંજોગોમાં, અપીલકર્તા-પ્રતિવાદીઓની ગેર-

હાજરી, જે આગળની કાર્યવાહીમાં સાબિત થઈ હતી, તે તદ્દન ન્યાયી હતી. અપીલકર્તા-પ્રતિવાદીઓને જ્યારે આખરે હુકમનામા વિશે ખબર પડી ત્યારે તેમણે ૩૦ દિવસની અંદર અરજી દાખલ કરી હતી. અમારા મતે તે પૂરતું હતું.”

ભાર આપવામાં આવેલ.

૯ આ ડ્રિફ્ટકોણ તાજેતરમાં જ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા એલ. આર. વિરુદ્ધ પૃથ્વી રાજ સિંહ દ્વારા **ક્ષારિકા પ્રસાદ (ડી) ના કેસમાં પુનરાવર્તિત કરવામાં આવ્યો છે, જે ૨૦૨૪ એસ. સી. સી. ઓનલાઇન એસ. સી. ૩૮૨૮ માં નોંધવામાં આવ્યો હતો, ખાસ કરીને પેરા-૯, ૧૧, ૧૨ માં જે નીચે મુજબ છે:**

“૯. અમે અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા છે અને રેકૉર્ડનો અભ્યાસ કર્યો છે. અમારો અભિપ્રાય છે કે ઉચ્ચ અદાલતે વધારાના જિલ્લા ન્યાયાધીશના આદેશને જાળવી રાખવામાં ભૂલ કરી છે. ટ્રાયલ કોર્ટે સી. પી. સી. ના આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ હેઠળ અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી પુનઃસ્થાપન અરજીને યોગ્ય રીતે મંજૂરી આપી હતી. તે સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે અદાલતોએ માત્ર તકનિકી બાબતો પર કેસ બંધ ન કરવા જોઈએ, પરંતુ બંને પક્ષોને તક આપવી જોઈએ અને ગુણદોષના આધારે મામલાને ઉકેલવો જોઈએ. વધુમાં, અમે પક્ષને તેમના વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી બેદરકારી અથવા ભૂલને કારણે પીડાવા ન આપી શકીએ. આ અદાલત દ્વારા રફીક વિરુદ્ધ મુન્સીલાલના કેસમાં આ સિદ્ધાંતનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, જે નીચે ટાંકવામાં આવ્યો છે:

"૩. કેસની વિચલિત કરનારી વિશેષતા એ છે કે આપણી હાલની પ્રતિકૂળ કાનૂની પ્રણાલી હેઠળ જ્યાં પક્ષો સામાન્ય રીતે તેમના વકીલો દ્વારા હાજર થાય છે, પક્ષકારોની જવાબદારી તેના વકીલની પસંદગી કરવાની, તેને સંક્ષિપ્તમાં જણાવવાની, તેના દ્વારા માંગવામાં આવેલી ફી ચૂકવવાની અને પછી વિદ્વાન વકીલ પર વિશ્વાસ કરવાની છે. પક્ષ ગ્રામીણ હોઈ શકે છે અથવા ગ્રામીણ વિસ્તારનો હોઈ શકે છે અને તેને અદાલતની પ્રક્રિયા વિશે કોઈ જાણકારી ન હોઈ શકે. વકીલની નિમણૂક કર્યા પછી, પક્ષને સર્વોચ્ચ વિશ્વાસ રહી શકે છે કે વકીલ તેના હિતની સંભાળ રાખશે. અપીલની સુનાવણીના સમયે, પક્ષની વ્યક્તિગત હાજરી માત્ર જરૂરી નથી પરંતુ ભાગ્યે જ ઉપયોગી છે. તેથી, કાર્યવાહીમાં અસરકારક રીતે ભાગ લેવા માટે પોતાની સત્તામાં બધું જ કર્યા પછી પક્ષકાર ખાતરીપૂર્વક કહી શકે છે કે તેણે ન તો તેની અપીલના સંદર્ભમાં ઉચ્ચ અદાલતમાં શું થઈ રહ્યું છે તેની પૂછપરછ કરવા માટે ઉચ્ચ અદાલતમાં જવું પડશે અને ન તો તે વકીલના નિરીક્ષક તરીકે કામ કરશે કે જ્યારે તે આ બાબતમાં સૂચિબદ્ધ થાય ત્યારે તે હાજર થાય. તે તેના કામનો ભાગ નથી. શ્રી એ. કે. સાંઘીએ જણાવ્યું હતું કે અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટમાં વકીલોમાં એક પ્રથા વિકસી છે કે જ્યારે તેમને કોઈ ચોક્કસ બેન્ચ પસંદ નથી ત્યારે તેઓ ગેરહાજર રહે છે. કદાચ, આપણે જાણતા નથી, તે આ બાબતમાં વધુ સારી રીતે માહિતગાર છે. આ માટે અજ્ઞાન એ આપણો આનંદ છે. જો આપણે આવા વલણને નિરુત્સાહિત કરી શકે તેવી આ બાબતને નકારી કાઢીને કથિત પ્રથા પર આપણી છાપ મૂકીશું નહીં, તો શું તે ન્યાય વિતરણ પ્રણાલીને બદલાવ કરશે નહીં. પક્ષનો શું દોષ છે કે જેણે તેની સત્તામાં બધું જ કર્યું છે, તેની પાસેથી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તેના વકીલની ભૂલને કારણે તેને નુકસાન થશે. જો આપણે આ અપીલને નકારી કાઢીએ, જેમ કે શ્રી

એ. કે. સંઘીએ આપણને આમ કરવા માટે આમંત્રણ આપ્યું હતું, તો માત્ર તે જ પીડિત હશે જે હાજર ન થયો હોય તે વકીલ નહીં પરંતુ તે પક્ષ કે જેના હિતનું તેમણે પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હતું. જે સમસ્યા આપણને ઉશ્કેરે છે તે એ છે કે પક્ષને તેના એજન્ટની નિષ્ઠિયતા, ઇરાદાપૂર્વકની ભૂલ અથવા દુષ્કૃત્ય માટે ભોગવવું યોગ્ય છે કે કેમ. જવાબ દેખીતી રીતે નકારાત્મક છે. કદાચ વિદ્વાન વકીલે ઇરાદાપૂર્વક અથવા ઇરાદાપૂર્વક પોતાને ગેરહાજર રાખ્યા હતા. આ મામલાના તે પાસાની ખાતરી કરવા માટે અમારી પાસે કોઈ સામગ્રી નથી. અમે આ મુદ્દા પર વધુ કશું કહી શકતા નથી. જો કે, અમે એક નિર્દોષ પક્ષનો પક્ષ ન બની શકીએ જે માત્ર તેના પસંદ કરેલા વકીલે ચૂક કરી હોવાના કારણે અન્યાય સહન કરી રહ્યો છે. તેથી, અમે આ અપીલને મંજૂરી આપીએ છીએ, અપીલને ફગાવી દેતા અને તે આદેશને પાછો ખેંચવાનો ઇનકાર કરતા હાઈકોર્ટના આદેશને રદ કરીએ છીએ.

૧૧. અપીલકર્તાએ પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે. ભાગમલ વિરુદ્ધ કુંવરલાલ કેસમાં આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો;

"૧૨. અહીં એ જોવાનું છે કે વિલંબનો પ્રશ્ન સંપૂર્ણપણે મામલાના ગુણદોષ સાથે જોડાયેલો હતો. અપીલકર્તા-પ્રતિવાદીઓએ સ્પષ્ટપણે દલીલ કરી હતી કે તેઓ અગાઉ અદાલતમાં એ હકીકતને કારણે આવ્યા ન હતા કે તેઓ અદાલતના કાર્યવાહી એકપક્ષીય દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ અને એકપક્ષીય હુકમનામા વિશે પણ જાણતા ન હતા જે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. વધુમાં સ્પષ્ટ રીતે વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે જ્યારે તેમને ફાંસીની નોટિસ

આપવામાં આવી ત્યારે તેમને હુકમનામા વિશે જાણ થઈ હતી. આ બીજું કંઈ નહોતું, પરંતુ અપીલકર્તા-સામાવાળાઓ દ્વારા તે સમયે આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ અરજી કરવા માટે કરવામાં આવેલું સમર્થન હતું જ્યારે તે ખરેખર કરવામાં આવ્યો હતો. આ વિલંબનું માન્ય સમજૂતી પણ હતું. આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ અરજી દાખલ કરવાનો પ્રશ્ન, અમારા મતે, અપીલ અદાલત દ્વારા ગુણદોષ પર યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો હતો અને અપીલ અદાલત એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં સંપૂર્ણપણે યોગ્ય હતી કે અપીલકર્તા-સામાવાળાઓ આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ સી. પી. સી. હેઠળ અરજી દાખલ કરવામાં સંપૂર્ણપણે ન્યાયી હતા જ્યારે તેઓએ ખરેખર તેને દાખલ કરી હતી અને અરજી દાખલ કરવામાં વિલંબ પણ એ હકીકતને કારણે સંપૂર્ણ રીતે સમજાવવામાં આવ્યો હતો કે તેઓ હુકમનામું અને તેમની સામે એકપક્ષીય કાર્યવાહી શરૂ કરવાના આદેશો વિશે ક્યારેય જાણતા ન હતા. જો આવું હતું, તો કોર્ટે ખરેખર વિલંબના કારણોને પણ ધ્યાનમાં લીધા હતા. આવા સંજોગોમાં, ઉચ્ચ અદાલતે હાઈપરટેકનિકલ દ્રષ્ટિકોણ ન લેવો જોઈએ કે કલમ ૫ હેઠળ કોઈ અલગ અરજી દાખલ કરવામાં આવી ન હતી.

૧૩. આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ સી. પી. સી. હેઠળની અરજીમાં તે અરજી કરવામાં વિલંબની માફી માટેની અરજીના તમામ ઘટકો હતા. આખરે કાર્યવાહી એ ન્યાયની દાસી છે ”.

૧૨. ઉપરોક્ત કેસોમાંથી એ સ્પષ્ટ છે કે વર્તમાન કેસમાં પણ વિલંબની માફી માટે અલગ અરજી દાખલ કરવાની જરૂર નહોતી. ઉચ્ચ અદાલતે અતિશય તકનીકી દ્રષ્ટિકોણ અપનાવીને અને કાયદાની ફરજિયાત જોગવાઈનું ઉદ્દંધન થયું હોવાનું

તારણ કાઢવામાં ભૂલ કરી છે.આવા ઢ્રષ્ટિકોણને સમર્થન આપવાનો અર્થ અસરકારક રીતે ન્યાયિક પ્રક્રિયાના હેતુની અવગણના કરવાનો થશે.આ પ્રક્રિયા ન્યાયી અને ન્યાયી પરિણામ પ્રાપ્ત કરવાના માર્ગમાં અવરોધ ન બની શકે.વર્તમાન કેસમાં, અપીલકર્તાએ પ્રામાણિકપણે અને ખંતપૂર્વક કામ કર્યું હતું.તેનું વર્તન કોઈ પણ કાયદાના નિયમનું ઉલ્લંઘન કરતું નથી.”

ભારપૂર્વક પૂરી પાડવામાં આવેલ.

૧૦. આમ, ભાગમલ (સુપ્રા) અને જ્ઞારકા પ્રસાદ (સુપ્રા) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત ગુણોત્તરને ધ્યાનમાં રાખીને, કોઈ અલગ વિલંબ અરજી દાખલ કરવાની જરૂર નહોતી, જ્યારે અપીલકર્તાઓએ સી. પી. સી. ના આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ હેઠળ અરજી દાખલ કરી છે. તેથી, બિંદુ (૧) એ તે મુજબ જવાબ આપ્યો.

૧૧. જેમ કે જ્યારે આ અદાલતનો અભિપ્રાય હોય કે જ્યારે અપીલકર્તાઓ— અરજદારોએ સી. પી. સી. ના આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ હેઠળ અરજી દાખલ કરી હોય ત્યારે કાયદા હેઠળ કોઈ અલગ વિલંબ અરજી દાખલ કરવાની જરૂર નથી, પરંતુ જ્યારે અપીલકર્તાઓ દ્વારા પછીના સમયે આવી વિલંબ અરજી અલગથી દાખલ કરવામાં આવી હોય, ત્યારે પ્રદીપ કુમાર (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં ગુણોત્તરને ધ્યાનમાં રાખીને, આવી કહેવાતી ખામીને દૂર કરી શકાય તેવી છે, તેને સુધારવાની જરૂર છે, જેથી ટ્રાયલ કોર્ટ આવી વિલંબ અરજીને ધ્યાનમાં લેતી

વખતે ખૂબ જ અતિશય તકનીકી અભિગમ અપનાવી શકતી નથી, જેથી જ્યારે ખામીને દૂર કરી શકાય ત્યારે તેને નકારી કાઢે છે. પ્રદીપ કુમાર (ઉપરોક્ત) માં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલ સંબંધિત નિરીક્ષણ જે નીચે મુજબ છે:—

“૧૨. તે સાચું છે કે મૂળ કહેવત "વિજિલન્ટબસ નોન ડોર્મિએન્ટબસ જુરા સબવેનિઅન્ટ" (કાયદો જાગૃત લોકોને મદદ કરે છે અને જેઓ તેમના અધિકારો પર ઊંઘે છે તેમને નહીં). પરંતુ એક સતર્ક વાદી પણ ભૂલો કરે તેવી શક્યતા છે. કારણ કે 'ભૂલ કરવી એ માનવીય છે' એ અમૂર્ત ફિલસૂફી કરતાં માનવ વર્તનની વધુ વ્યવહારુ કલ્પના છે, વાદીની અજાણતા ભૂલ સામાન્ય રીતે તેની સામે અદાલતના દરવાજાને કાયમી ધોરણે બંધ ન કરવી જોઈએ. અદાલતનો પ્રયાસ તેના દ્વારા કરવામાં આવેલી કોઈપણ ભૂલને કારણે ન્યાય માંગનાર પક્ષ સમક્ષ ન્યાયિક અધિકારક્ષેત્રના શટરને નીચે ખેંચવાનો એક માર્ગ શોધવાનો ન હોવો જોઈએ, પરંતુ જો તે સાચું હોય તો તેની ફરિયાદને ધ્યાનમાં લેવી શક્ય છે કે કેમ તે જોવાનું હોવું જોઈએ.

૧૩. "સ્ટેચ્યુટરી કન્સ્ટ્રક્શન" પર કોફોર્ડે ૧૯૪૦ની આવૃત્તિમાં પેજ ૫૧૬, આર્ટિકલ ૨૬૧માં આમ કહ્યું છે:

"કાયદો ફરજિયાત છે કે ડિરેક્ટરી તે પ્રશ્ન વિધાનસભાના આશય પર આધાર રાખે છે, નહીં કે જે ભાષામાં આશય પહેરવામાં આવે છે તેના પર. વિધાનસભાના અર્થ અને હેતુએ શાસન કરવું જોઈએ, અને આ માત્ર જોગવાઈના શબ્દસમૂહમાંથી જ નહીં, પરંતુ તેની પ્રકૃતિ, તેની રચના અને તેને

એક રીતે અથવા બીજી રીતે અર્થઘટન કરવાથી જે પરિણામો આવશે તે ધ્યાનમાં લેતી વખતે પણ નક્કી કરવામાં આવે છે.

૧૪. એ નિર્દેશ કરવો યોગ્ય છે કે ગોવિંદ લાલ ચગ્ગનલાલ પટેલ વિરુદ્ધ કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ અને અન્ય (એ. આઈ. આર. ૧૯૭૬ એસ. સી. ૨૬૩) કેસમાં આ અદાલત દ્વારા મંજૂરી સાથે ઉપરોક્ત ફરો ટાંકવામાં આવ્યો છે.

૧૫. જગત દિશ ભાર્ગવ વિરુદ્ધ જવાહરલાલ ભાર્ગવ અને અન્યો (એ. આઈ. આર. ૧૯૬૧ એસ. સી. ૮૩૨) માં આ અદાલતે ખામીયુક્ત રીતે દાખલ કરેલી અપીલની પ્રાપ્તિ પર અદાલત દ્વારા અનુસરવાની પ્રક્રિયાને ધ્યાનમાં લેતી વખતે નીચેના અવલોકનો કર્યા હતા:

"આમ તે સ્પષ્ટ થશે કે આદેશ ૪૧, નિયમ ૧ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ સાથે ખામીયુક્ત રીતે વ્યવહાર કરવા માટે સામાન્ય લાગુ થવાનો કોઈ સખત અને ઝડપી નિયમ નિર્ધારિત કરી શકાતો નથી. દરેક કેસના સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને યોગ્ય આદેશો પસાર કરવા પડશે, પરંતુ અપીલની ખામીયુક્ત રજૂઆતના કિસ્સાઓમાં લેવાનું સૌથી મહત્વપૂર્ણ પગલું એ છે કે તેઓ દાખલ થયા પછી તરત જ પ્રારંભિક તબક્કે તેમની કાળજીપૂર્વક તપાસ થવી જોઈએ અને અપીલકર્તાએ ખામીઓને દૂર કરવી જરૂરી છે.

૧૬. સંહિતાના આદેશ ૪૧માં નિયમ ૩-એ લાગુ કરવાનો ઉદ્દેશ બેવડો હોવાનું જણાય છે. પ્રથમ, સમય-પ્રતિબંધિત અપીલ દાખલ કરનાર અપીલકર્તાને પોતે જાણ કરવી કે જ્યાં

સુધી તેની સાથે વિલંબ સમજાવતી અરજી ન હોય ત્યાં સુધી તેનું મનોરંજન કરવામાં આવશે નહીં. બીજું, પ્રતિવાદીને સંદેશો પહોંચાડવો કે અપીલના મેમોરેન્ડમમાં લેવામાં આવેલા આધારોને પહોંચી વળવા માટે તૈયાર થવું તેના માટે જરૂરી ન પણ હોઈ શકે કારણ કે કોર્ટે વિલંબને માફ કરવાની અરજી સાથે પૂર્વવર્તી શરત તરીકે વ્યવહાર કરવો પડે છે. ઉપરોક્ત ઉદ્દેશો સિવાય, અમે નિયમમાંથી શોધી શકતા નથી કે જો મેમોરેન્ડમ પ્રથમ વખત આવી કોઈ અરજી સાથે ન હોય તો તેનો હેતુ અપીલકર્તા સામે અનિવાર્યપણે અથવા અનિવાર્યપણે જીવલેણ તરીકે કામ કરવાનો છે. અમારા મતે, ઉણપ એક ઉપચારી શકાય તેવી ખામી છે, અને જો જરૂરી અરજી પછીથી દાખલ કરવામાં આવે, તો અપીલને સંહિતાના આદેશ ૪૧ ના નિયમ ૩-એ માં સમાવિષ્ટ જરૂરિયાત અનુસાર રજૂ કરી શકાય છે.”

૧૨. આમ, ઉપરોક્ત તથ્યો અને સંજોગો અને કાયદાની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, આજે સી. પી. સી. ના આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી આવી અરજી રજૂ કર્યા પછી વિલંબ માફીની અરજી દાખલ કરવાની કાયદામાં મંજૂરી છે. કોઈ પણ સંજોગોમાં, એવું માનવામાં આવે છે કે કાયદા હેઠળ કોઈ પ્રતિબંધ નથી કે અરજદાર સી. પી. સી. ના આદેશ ૯ નિયમ ૧૩ હેઠળ અરજી દાખલ કર્યા પછી વિલંબની માફી માંગતી અલગ અરજી દાખલ કરી શકશે નહીં. બિંદુ સંખ્યા (૨) નો જવાબ તે મુજબ આપવામાં આવે છે.

૧૩. તે હવે કાયદાની સારી રીતે સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે પ્રક્રિયાનો નિયમ ન્યાયનો સહાયક છે અને જ્યાં સુધી શક્ય હોય ત્યાં સુધી, સિવિલ કોર્ટે

કોઈ પણ અતિશય તકનીકી ઢ્રષ્ટિકોણ લેવાથી અલગ થવું જરૂરી છે જે ન્યાયને આગળ વધારતો નથી.

૧૪. ચુકાદો આપતા પહેલા, આ અદાલત ટ્રાયલ કોર્ટને યાદ અપાવવા માંગે છે કે જ્યારે પણ ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ આ પ્રકારની અરજી રજૂ કરવામાં આવે છે, ત્યારે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા એ જોવાનો પ્રયાસ થવો જોઈએ કે પ્રક્રિયાની તકનીકીતામાં ગયા વિના આ પ્રકારની અરજીનો શક્ય તેટલી ઝડપથી નિર્ણય લેવામાં આવે અને જો ઈચ્છા હોય તો, જો આવા વાદી પ્રક્રિયાના નિયમ વિશે જાગૃત ન હોય તો તેમની ખામીઓને દૂર કરવા માટે કોર્ટ દ્વારા વાદીને સલાહ આપી શકાય છે. દિવસના અંતે, અદાલતે પક્ષકારો વચ્ચે ન્યાય આપવો અને ન્યાયની પ્રગતિ માટે કામ કરવું જરૂરી છે, જેથી ન્યાય આપતી વખતે અદાલતના માર્ગમાં આવી શકે તેવી તકનીકી બાબતોને દૂર કરવા માટે હંમેશા અભિગમ હોવો જરૂરી છે.

નિષ્કર્ષ.

૧૫. ઉપરોક્ત અવલોકનો, ચર્ચાઓ અને કારણોના પરિણામે, મારો મત છે કે સી. પી. સી. ના આદેશ જુઝ હેઠળ તેની અપીલ શક્તિનો ઉપયોગ કરતી વખતે આ અદાલત દ્વારા વિવાદિત આદેશમાં દખલ કરવાની જરૂર છે કારણ કે તે કાયદાની જોગવાઈઓ સાથે સુસંગત નથી કારણ કે તે ભાગમલ (ઉપરોક્ત),

ઢ્ઠારકા પ્રસાદ (ઉપરોક્ત) અને પ્રદીપ કુમાર (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત ઢ્ઠારા નિર્ધારિત કાયદાની વિરુદ્ધ છે.

૧૫.૧ સી. એમ. એ.-ડી. સી./૨૧૯/૨૦૦૩ માં સિટી સિવિલ કોર્ટ નંબર ૮, અમદાવાદ સિટી ઢ્ઠારા પસાર કરાયેલ વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશ આથી રદ કરવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે.પરિણામે, સી. એમ. એ.-ડી. સી./૨૧૯/૨૦૦૩ હોવાની આક્ષેપિત એપિલકેશન તેની ફાઈલ પર પુનઃસ્થાપિત થાય છે.

૧૫.૨ વિવાદિત અરજી વર્ષ ૨૦૦૩ માં દાખલ કરવામાં આવી છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, ટ્રાયલ કોર્ટને વિનંતી કરવામાં આવે છે કે તે આવી અરજીઓ ઓ. ૯ આર ૧૩ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવે છે તેમજ સામાન્ય આદેશ ઢ્ઠારા તેમાં વિલંબિત અરજી દાખલ કરવામાં આવે છે, પ્રાધાન્યમાં આ આદેશની નકલ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી ત્રણ મહિનાના સમયગાળાની અંદર, જોકે, તમામ સંબંધિત પક્ષોને સુનાવણીની તક આપ્યા પછી.

૧૫.૩ ટ્રાયલ કોર્ટ આ કોર્ટ ઢ્ઠારા પસાર કરાયેલા કોઈપણ આદેશ અને અપીલમાં આક્ષેપ કરાયેલા આદેશ તેમજ વર્તમાન ચુકાદામાં કરવામાં આવેલા ઉપરોક્ત અવલોકનોથી પ્રભાવિત થયા વિના કાયદા અનુસાર અરજીઓનો નિર્ણય કરશે.

૧૫.૪ આમ, આદેશની હાલની અપીલને ઉપરોક્ત હદ સુધી આંશિક રીતે મંજૂરી આપવામાં આવી છે.ખર્ચ માટે કોઈ ઓર્ડર નથી.સિવિલ અરજી જો કોઈ બાકી હોય તો તે મુજબ નિકાલ કરવામાં આવે છે.

સહી /

(ન્યાયમુર્તિ મૌલિક જે. શેલત)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*